

Concept ambtelijke uitwerking hoofdlijnen stelselwijziging

Disclaimer: dit stuk vormt een eerste ambtelijke uitwerking op hoofdlijnen voor de stelselwijziging van Jacht en Faunabeheer. Het is nadrukkelijk bedoeld om de discussie rond de stelselwijziging verder te verdiepen met stakeholders en heeft geen beleidsmatige status. De toekomstige stelselwijziging kan nog in grote mate afwijken van deze eerste uitwerking op hoofdlijnen, afhankelijk van verdere afstemming met stakeholders. Bovendien zullen we (onder andere met jullie) vanaf januari de uitwerking nog toetsen op haalbaarheid en wenselijkheid.

Inleiding

Het stuk is grotendeels gebaseerd op de gesprekken met jullie en binnen LVVN. We zijn daarbij gestart met de bouwstenen en opties, die we met jullie hebben besproken. In dit stuk schetsen we de mogelijke contouren voor een nieuw stelsel voor jacht en faunabeheer. Dat doen we op hoofdlijnen, waarbij we bovendien aangeven welke onderwerpen we nog verder willen uitwerken. Dit stuk is bedoeld om samen met verschillende stakeholders te bespreken of deze hoofdlijnen wenselijk zijn (gezien de mogelijke negatieve effecten) en haalbaar (rekening houdend met praktische beperkingen).

Naast de stelselwijziging willen we samen met jullie een implementatieplan opstellen gericht op het verbeteren van de praktijk van jacht en faunabeheer. Hierbij willen we mogelijke oplossingen voor problemen onderzoeken die niet direct afhankelijk zijn van het wettelijk kader.

In het stuk werken we eerst de aanleiding, probleemstelling en doelstelling rond de stelselwijziging uit. Daarna komen we met een voorstel op hoofdlijnen, waarbij we tevens aangeven welke andere elementen we uit de bouwstenen en opties we willen meenemen. Ook geven we aan welke elementen nog uitwerking behoeven. Daarna gaan we in op de bouwstenen en opties die we niet verder uitwerken. In de bijlage vinden jullie een herziene weergave van alle bouwstenen en opties.

Aanleiding

Diverse knelpunten binnen het huidige stelsel van jacht en faunabeheer hebben aanleiding gegeven om een traject op te starten om het huidige stelsel tegen het licht te houden. Het doel van deze stelselwijziging is om te komen tot een toekomstbestendig en begrijpelijk stelsel met een duidelijk perspectief voor het faunabeheer op de lange termijn. In de [verzamelbrief soortenbeleid aan de Tweede Kamer op 4 april 2023](#) heeft de minister voor Natuur en Stikstof dit voornemen aangekondigd. De verschillende knelpunten die hiertoe hebben geleid, worden hierna kort toegelicht.

Op landelijk niveau

- Uit onderzoek in 2020 en 2022 bleek dat alle soorten op de wildlijst (haas, konijn, wilde eend, houtduif en fazant) onder druk staan. De staat van instandhouding van deze soorten werd als ongunstig aangemerkt. Dit heeft ertoe geleid dat de jacht op konijnen in heel Nederland niet is geopend en de

jacht op hazen in de provincies Groningen, Utrecht en Limburg in diezelfde periode is gesloten. Het sluiten van de jacht op genoemde soorten heeft tot onrust geleid bij provincies, agrariërs en jagers. Deze onrust hangt samen met de beperking van de vrijheden van de grondeigenaar, beperkingen in de mogelijkheden om schade door deze soorten te bestrijden en de beperking van benutten. Het niet sluiten van de jacht op de andere soorten op de wildlijst heeft geleid tot onrust bij dieren- en natuurbeschermingsorganisaties.

- Gebrek aan uniforme en betrouwbare data belemmert het opstellen van wetenschappelijk onderbouwd beleid en de evaluatie van de effectiviteit van faunabeheerpraktijken. Op landelijk niveau kreeg dit vorm in het oordeel van de Raad van State met betrekking tot de landelijke vergunningvrije activiteiten. Deze waren volgens het oordeel onvoldoende onderbouwd voor het bestrijden van schade veroorzaakt door zwarte kraai, kauw, vos, houtduif, konijn en Canadese gans. Hierdoor zijn deze vergunningvrije gevallen voor alle nieuw vast te stellen faunabeheerplannen onbruikbaar geworden, zolang er geen betere onderbouwing komt. De Tweede Kamer heeft [opgeroepen](#) om soorten die in hun voortbestaan worden bedreigd onmiddellijk van de lijst van landelijk vergunningvrije activiteiten af te halen. Later heeft de Tweede Kamer [opgeroepen](#) tot het intrekken van de vergunningvrije gevallen te betrekken bij de stelselherziening jacht en faunabeheer.

Op provinciaal niveau

- Landelijke besluiten hebben invloed op provinciaal niveau, aangezien provincies geen schadetegemoetkomingen verstrekken voor schade veroorzaakt door soorten die als vergunningvrij geval zijn aangewezen en voor soorten waarop de jacht geopend is.
- De onderbouwing van provinciale besluiten rond het faunabeheer is door verscheidene rechterlijke uitspraken steeds lastiger geworden. Dit speelt specifiek op de volgende punten in relatie tot data en monitoring:
 - Het ontbreken van gegevens bemoeilijkt het inschatten van de populatie-omvang en het maken van trendbepalingen voor verschillende soorten voor de onderbouwing van de staat van instandhouding van die soorten.
 - Voor de soorten op de wildlijst en landelijk vergunningvrije soorten is weinig informatie met betrekking tot schade beschikbaar, aangezien er hier ook geen schadevergoedingen zijn.
 - Er is onvoldoende inzicht in de effectiviteit van verschillende vormen van faunabeheer (waaronder afschot) in relatie tot schade.

Context

Jacht en faunabeheer maken integraal onderdeel uit van het natuurbeleid van Nederland. Faunabeheer is, net als natuurbeleid, grotendeels gedecentraliseerd naar provincies. Voor jacht wordt gewerkt met een landelijke wildlijst. Hoewel actieve soortenbescherming formeel geen onderdeel is van het beleidsveld jacht en faunabeheer, heeft het er wel sterke raakvlakken mee. Actieve soortenbescherming dient het duurzaam voortbestaan van soorten te borgen en vormt dus een kader waarbinnen jacht en faunabeheer zich afspeelt. Dit geldt ook voor de inrichting van ons land; schade of mens/dier-conflicten hangen vaak samen met de ruimtelijke inrichting. Echter, ook inrichtingsvraagstukken vallen buiten het beleidsveld jacht en faunabeheer. Wel is het belangrijk om met deze context rekening te houden bij de uitwerking van oplossingen. Hierbij verkennen we hoe faunabeheer en gerelateerde activiteiten een rol kunnen spelen bij actieve soortenbescherming.

Probleemstelling

Het huidige stelsel van jacht en faunabeheer in Nederland kent knelpunten die de effectiviteit en transparantie van beleid en uitvoering beperken. Deze knelpunten leiden tot groeiende spanningen tussen betrokken partijen en bemoeilijken een duurzaam en begrijpelijk stelsel. Het systeem wordt gekarakteriseerd door complexe regelgeving, gebrekkige coördinatie tussen overheden en uitvoerders, en een tekort aan betrouwbare gegevens. Tegelijkertijd staat het stelsel onder maatschappelijke druk door polarisatie over de rol van jacht, schadepreventie en bescherming.

Deze problemen vragen om een structurele herziening om jacht en faunabeheer toekomstbestendig te maken. Een aantal van deze knelpunten ligt buiten de reikwijdte van wet- en regelgeving en vraagt om aanvullende praktische oplossingen. Hiervoor stellen we samen met betrokkenen uit de praktijk een implementatieplan op. Tegelijkertijd wordt erkend dat fundamentele verschillen in maatschappelijke beelden over mens-dierrelaties en de rol van jacht inherent zijn aan dit onderwerp. Deze discussie zal met een stelselwijziging niet worden beslecht, en het is belangrijk om deze verwachtingen te managen.

Hieronder worden de belangrijkste problemen en oorzaken uiteengezet, verdeeld over juridische, bestuurlijke, ecologische en maatschappelijke dimensies.

Gebrek aan uniforme data en monitoring

Een belangrijk probleem is het gebrek aan gestandaardiseerde en betrouwbare gegevensverzameling. Zonder uniforme monitoring is onvoldoende zicht op hoe populaties van dieren zich ontwikkelen, wat de staat van instandhouding van soorten is en wat de effectiviteit van beheermaatregelen is. Dit tekort aan data belemmert niet alleen een wetenschappelijk onderbouwd beleid, maar maakt ook dat faunabeheerplannen kwetsbaar zijn voor juridische uitdagingen.

Beheermaatregelen lopen hierdoor vertraging op of worden niet uitgevoerd, omdat veel maatregelen in faunabeheerplannen en vergunningen succesvol worden aangevochten. Rechter oordelen dat de ecologische en juridische onderbouwing tekortschiet, waardoor beheermaatregelen vertraging oplopen of niet kunnen worden uitgevoerd.

Complexe wetgeving en juridische procedures

De wetgeving zelf is daarnaast statisch, complex of op zijn minst verwarrend. Europese richtlijnen bevatten zowel strikte als minder strikte regels voor verschillende soorten, terwijl op nationaal niveau voor andere soorten deels is aangesloten bij de Europese richtlijnen en deels minder vergaande regels van toepassing zijn. Dit maakt het systeem moeilijk te doorgronden voor betrokkenen. Daarnaast hebben faunabeheerders in de praktijk te maken met een groeiende hoeveelheid administratieve eisen.

Geen eenduidige governance

De verantwoordelijkheid voor faunabeheer is verdeeld over meerdere lagen en actoren: het Rijk, provincies, faunabeheereenheden (FBE's), wildbeheereenheden (WBE's) en andere actoren. Er is geen duidelijke verdeling van taken tussen deze partijen. Hoewel het natuurbeleid grotendeels gedecentraliseerd is, is het Rijk nog steeds verantwoordelijk voor zaken zoals de wildlijst en landelijk vergunningvrije gevallen. Provincies hebben de regie over vergunningverlening, schadevergoedingen en toezicht, terwijl FBE's en WBE's het beheer in de praktijk uitvoeren.

Deze gelaagde structuur leidt tot inefficiënte besluitvorming en frustratie onder de betrokkenen. Provincies zijn afhankelijk van goed functionerende FBE's, terwijl FBE's op

hun beurt afhankelijk zijn van de provincie voor beleidskaders en financiële steun. Soms ontbreekt het aan eenduidige coördinatie en afspraken tussen deze niveaus. Er is niet altijd een match tussen de plek waar het maatschappelijk debat plaatsvindt, waar besluitvorming plaatsvindt en waar de consequenties van de uitkomsten gevoeld worden. Dit belemmert niet alleen een effectieve uitvoering van maatregelen, maar maakt ook dat knelpunten onopgelost blijven hangen. Bovendien is de uitvoering grotendeels afhankelijk van vrijwilligers, wat voor- en nadelen met zich meebrengt.

Ecologische en maatschappelijke spanning

In de huidige praktijk van jacht en faunabeheer is er geen balans tussen de drie beleidsterreinen van faunabeheer: bescherming, schadebeperking en benutting.

- Bescherming: alle soorten op de wildlijst, evenals enkele landelijk vergunningvrije soorten, kennen een ongunstige staat van instandhouding. Daarnaast worden jacht en faunabeheer, en actieve soortenbescherming te veel als gescheiden beleidsterreinen beschouwd.
- Schadebeperking: Er is sprake van een toename in schadevergoedingen aan boeren, voornamelijk door soorten zoals de grauwe gans. Hoewel deze soorten beheerd kunnen worden, is dit afhankelijk van het beschermingsregime en vereist het vaak uitgebreide onderbouwing. De huidige aanpak mist prikkels voor preventieve maatregelen, zoals niet-dodelijke methoden.
- Benutting: De maatschappelijke acceptatie van jacht staat onder druk. Over de omstandigheden waarin het doden van dieren gerechtvaardigd is bestaan zeer uiteenlopende denkbeelden. Jagers en WBE's voelen zich steeds vaker gedwongen om hun rol en belangen te verdedigen, terwijl ze te maken hebben met een groeiende hoeveelheid administratieve eisen.

Gebrek aan flexibiliteit

Het stelsel is onvoldoende flexibel om in te spelen op veranderende ecologische, politieke en maatschappelijke omstandigheden. De lijsten jacht en landelijk vergunningvrije gevallen zijn statisch en moeilijk aanpasbaar, zelfs als er duidelijke veranderingen zijn in populaties of ecologische omstandigheden. Dit belemmert een adaptieve aanpak die nodig is om effectief beheer te garanderen. Het huidige systeem voelt voor veel betrokkenen star en onevenwichtig, waardoor het vertrouwen in het stelsel afneemt.

Doelstelling

Bovenstaande leidt tot de volgende doelstellingen voor een wijziging in het stelsel van jacht en faunabeheer:

- *Verbeteren van juridische houdbaarheid*
Heldere en goed onderbouwde faunabeheerplannen, vergunningen en andere maatregelen moeten voorkomen dat deze juridisch kwetsbaar zijn. Wetgeving moet, naast duidelijk, ook proportioneel en praktisch uitvoerbaar zijn. Dit betekent dat overbodige regeldruk moet worden voorkomen.
- *Helderheid in taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden*
Er moet een duidelijke en logische taakverdeling tussen de verschillende betrokkenen (Rijk, provincies, faunabeheereenheden, wildbeheereenheden en uitvoerders) zijn. Hieruit moeten concrete handelingsperspectieven voortvloeien die helpen conflicten op te lossen en stagnatie in de uitvoering te voorkomen.
- *Ontwikkelen van gestandaardiseerde gegevensverzameling en monitoring*
Een uniforme aanpak voor dataverzameling en monitoring is essentieel. Naast standaardiseren moet ook de hoeveelheid en kwaliteit van de informatie worden verbeterd. Dit biedt een solide basis voor wetenschappelijk onderbouwd beleid, juridische houdbaarheid en het meten van de effectiviteit van maatregelen.
- *Versterken van het soortenbeleid*

Actieve soortenbeleid dient beter geïntegreerd zijn in de uitvoering van jacht en faunabeheer. Het soortenbeleid moet aansluiten op (inter)nationale wet- en regelgeving en bijdragen aan duurzame instandhouding van soorten.

- *Optimaliseren van de maatschappelijke kosten en baten*
Maatschappelijke kosten die worden gemaakt rond jacht en faunabeheer dienen effectiever bij te dragen aan de beleidsdoelen beschermen en schadepreventie. De nadruk moet verschuiven van het vergoeden van schade naar het voorkomen ervan, door het stimuleren van preventieve maatregelen.
- *Verhogen van maatschappelijke acceptatie*
Het stelsel moet streven naar een bredere maatschappelijke acceptatie door transparanter beleid en meer aandacht voor heldere communicatie. Hoewel het binnen jacht en faunabeheer niet haalbaar is om iedereen (volledig) tevreden te stellen, draagt een hoger draagvlak bij aan een effectiever en beter uitvoerbaar jacht en faunabeheer.
- *Vergroten van het aanpassingsvermogen*
Er moet ruimte zijn om wijzigingen door te voeren op basis van veranderingen in populaties, ecologische omstandigheden en maatschappelijke behoeftes. Dit omvat onder andere het flexibel aanpassen van preventieve en beheermaatregelen, afgestemd op actuele omstandigheden.

Hoofdpijnen van voorgestelde stelselwijziging

We kiezen voor een stelsel met meer mogelijkheden om flexibel in te spelen op maatschappelijke en ecologische veranderingen. Er komt daarnaast meer nadruk te liggen op effectgestuurd faunabeheer. Voor soorten kan indien gewenst landelijk beleid worden ontwikkeld. Op die manier beogen we een betere balans tussen de beleidsterreinen bescherming, schadepreventie en benutting.

Kern van het nieuwe stelsel bestaat uit:

- We evalueren het beleid in cycli van zes jaar. Door periodieke evaluatie moet ruimte komen om wijzigingen op basis van ecologische of maatschappelijke veranderingen door te voeren.
- Het Rijk laat voor alle relevante soorten de staat van instandhouding bepalen. De methodiek waarmee dit gebeurt, wordt opnieuw beoordeeld. Dit vormt een kader voor de mogelijkheden rond bejaagbare soorten, provinciale vrijstellingen en landelijke omgevingsvergunningen.
- Om de inhoudelijke validiteit en maatschappelijke acceptatie van het beleid te borgen laat het Rijk zich adviseren door een wetenschappelijke en maatschappelijke adviesraad (conform Deens model).
- Een lijst met bejaagbare soorten wordt opgesteld op basis van mogelijkheden binnen de Vogel- en Habitatrichtlijn. Binnen deze lijst adviseert de wetenschappelijke raad of de jacht geopend kan worden op een soort voor een periode van zes jaar, waarbij wordt uitgegaan van een positieve staat van instandhouding van een soort. De maatschappelijke raad adviseert of dit ook wenselijk is.
- Voor soorten die om een provinciegrens overschrijdende aanpak vragen, wordt in afstemming met en op voordracht van de provincies landelijk beleid gemaakt. Dit gebeurt enerzijds door een landelijk opgesteld kader voor mogelijke provinciale vrijstellingen op basis van de staat van instandhouding en anderzijds door landelijke omgevingsvergunningen voor een periode van zes jaar. Ook hierbij geven de twee adviesraden een advies.

Onderstaand lichten we de punten toe:

Periodiek herzien van het beleid

De landelijke beleidsinstrumenten kennen een zesjarige beleidscyclus. Dit geldt voor de lijst met bejaagbare soorten waarop de jacht kan worden geopend, het landelijk kader

voor provinciale vrijstellingen en de landelijke omgevingsvergunningen. Landelijke omgevingsvergunningen richten zich op populatiebeheer van provinciegrensoverschrijdende soorten. Tussentijdse aanpassingen blijven mogelijk op basis van nieuwe ecologische of maatschappelijke inzichten. Dit maakt het beleid adaptief en toekomstbestendig.

Staat van instandhouding

In deze beleidscyclus blijft de staat van instandhouding het uitgangspunt. Indien er binnen de periode van zes jaar aanwijzingen zijn dat deze staat van instandhouding niet langer gunstig is, dan kan het beleid tussentijds worden herzien. Dit kan ook op advies van de wetenschappelijke adviesraad gebeuren.

Daarnaast zullen we onderzoeken tot de wijze van het bepalen van de staat van instandhouding voor bepaalde soorten anders kan worden ingevuld. De huidige werkwijze volgt de Habitatrichtlijn om de staat van instandhouding te bepalen voor alle soorten, waar dit niet noodzakelijk is voor nationaal beschermde soorten. Een alternatieve methode zou flexibiliteit kunnen bieden en het beleid ondersteunen, maar vergt toetsing op verschillende schaalniveaus.

De effecten van deze aanpassing zijn nog niet te overzien. Het is essentieel om het duurzaam voortbestaan van een soort te borgen volgens het internationaal recht. Bovendien moet een methodiek aansluiten bij de state-of-the-art methoden om dit te bepalen. Afhankelijk van de uitkomst kan dit leiden tot meer ruimte voor faunabeheer en benutting bij sommige niet-HR-soorten.

Deze aanpassing kan bredere gevolgen hebben dan alleen op het gebied van jacht en faunabeheer voor vergunningverlening, aangezien deze methode ook gebruikt zou kunnen worden voor omgevingsvergunningen voor bijvoorbeeld bouwprojecten.

We stellen voor te onderzoeken door een wetenschappelijk instituut of een dergelijke methode voorhanden is of ontwikkeld zou kunnen worden, zodat we een afweging kunnen maken of we deze methode ook willen toepassen en verankeren in het nieuwe stelsel.

Instellen onafhankelijke wetenschappelijke commissie

Een onafhankelijke wetenschappelijke commissie adviseert het Rijk over de mogelijkheid om de jacht op soorten op bovengenoemde selectie te openen. Ook adviseert de commissie welke soorten in aanmerking komen voor het landelijk kader voor provinciale vrijstellingen op basis van hun landelijke gunstige staat van instandhouding. Het is aan de provincies zelf om te kijken welke provinciale vrijstellingen zij willen verlenen. Voor landelijke omgevingsvergunningen kijkt de commissie (via de escalatieladder, waarbij afschot een laatste middel is) naar de effectiviteit ten opzichte van andere schadepreventiemaatregelen. Uiteindelijke besluitvorming vindt plaats in afstemming met de provincies door het Rijk.

Instellen maatschappelijke commissie

Bij een positief advies van de wetenschappelijke commissie volgt een advies van een breed samengestelde maatschappelijke commissie. De commissie geeft advies aan het Rijk over de wenselijkheid om de jacht te openen op soorten waarvan dat kan na een brede maatschappelijke afweging. De maatschappelijke raad adviseert tevens over het maken van landelijk beleid met betrekking tot de mogelijke landelijke omgevingsvergunningen en het kader voor provinciale vrijstellingen. Deze commissie kan ook signaleren wanneer conflicten ontstaan rondom bepaalde soorten of maatschappelijke trends vragen om aanpassing van beleid. Dit bevordert een bredere acceptatie en uitvoerbaarheid van de maatregelen.

Wijziging wildlijst

De huidige wildlijst wordt uitgebreid tot een selectie van een lijst bestaande uit de vogels op bijlage II van de Vogelrichtlijn en de zoogdieren die niet in de Habitatrichtlijn worden genoemd. Alleen op soorten met een gunstige staat van instandhouding of soorten waarvan het duurzaam voortbestaan niet wordt bedreigd, kan de jacht mogelijk worden geopend.

Gericht beheer ten bate van bepaalde soort

Landelijke beleid biedt ook ruimte voor specifieke maatregelen voor soorten die ernstig bedreigd worden in hun staat van instandhouding, zoals bepaalde weidevogels(bijvoorbeeld de grutto), akkervogels en kustvogels. Voor deze soorten kunnen, gekoppeld aan de verplichtingen voor preventieve maatregelen en subsidies, landelijke omgevingsvergunningen voor predatiebeheer worden opgesteld Dit bevordert gericht herstel en bescherming.

Toetsing aan doelstellingen

Verbeteren van juridische houdbaarheid en verminderen van de bureaucratie: het beleid wordt periodiek herzien en wetenschappelijk getoetst.

Helderheid in taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden: het maken van landelijk beleid interfereert met provinciaal beleid, dit kan complicerend werken. Dit kan worden beperkt door provincies een belangrijke rol te geven in de vaststelling van landelijke beleidsplannen. Een dergelijke borging ontbreekt nu bij de landelijke wildlijst en landelijke vergunningsvrije gevallen. Het toekomstige landelijk kader voor provinciale vrijstellingen ontlast provincies bij het vaststellen van provinciale vrijstelling. Hoewel er een helderder landelijk kader komt, zal de complexiteit in de uitvoeringspraktijk beperkt afnemen.

Ontwikkelen van gestandaardiseerde gegevensverzameling en monitoring: Het onderbouwen van landelijk beleid vergt een verbetering in data en monitoring op zowel provinciaal als landelijk niveau. Daarnaast is het belangrijk dat de link met de uitvoeringspraktijk voldoende geborgd wordt. De ontwikkeling hiervan wordt daarom onderdeel van het implementatieplan, waarin samen met provincies en uitvoerders hiernaar wordt gekeken.

Versterken van het soortenbeleid: bescherming is onder andere geborgd door een advies van een wetenschappelijke commissie over de staat van instandhouding of het duurzaam voortbestaan van een soort. Bovendien worden de opstelling van de jacht, het landelijk kader voor provinciale vrijstellingen en landelijke omgevingsvergunningen periodiek aangepast op basis van populatie-ontwikkeling van een soort.

Optimaliseren van de maatschappelijke kosten en baten: de totstandkoming van dergelijke plannen zal leiden tot een toename van maatschappelijke kosten bij Het Rijk. Tegelijkertijd zal de effectiviteit toenemen in relatie tot schadepreventie bij provinciegrensoverschrijdende soorten (bijvoorbeeld ganzen). Dit kan leiden tot minder schadeloosstellingen, aangezien de effectiviteit van faunabeheer toeneemt. Ook kunnen de procedurekosten afnemen indien de landelijk beleid voldoende onderbouwing geeft aan het onderbouwen van de bejaagbare soorten, het kader voor provinciale vrijstellingen en landelijke vergunningen.

Verhogen van maatschappelijke acceptatie: door een maatschappelijke commissie in te stellen, wordt draagvlak van de besluiten getoetst en geborgd.

Vergroten van het aanpassingsvermogen: er zijn geen vaststaande wildlijsten of vergunningvrije gevallen meer. Het beleid wordt periodiek herzien op basis van ecologische en maatschappelijke effecten.

Verder te onderzoeken

Naast bovenstaande punten willen we ook een aantal onderwerpen verder onderzoeken in samenwerking met stakeholders.

Rol van de jacht

Op basis van vergelijking met andere Europese landen en de situatie in Nederland willen we kijken naar welke rol de jacht kan spelen bij behoud en herstel van het ecosysteem. We willen kijken of de eisen voor jachtake en jachthouder aanpassing behoeven. Hierbij zou het bijvoorbeeld kunnen gaan over kennis over behoud van het ecosysteem, kennis van preventieve maatregelen, specifieke vaardigheden bij het afschot van bepaalde soorten, en een periodieke toets voor verlenging van de jachtake. Een afweging over wijzigingen in de eisen voor de jacht wordt op basis van deze verkenning gemaakt. Daarnaast kijken we in het implementatieplan welke andere mogelijkheden er zijn om de jacht te laten bijdragen aan behoud van het ecosysteem.

De invulling van faunabeheereenheden

De faunabeheereenheid (FBE) heeft een centrale functie in het huidige stelsel van jacht en faunabeheer. Momenteel werken we onderstaand beeld in samenwerking met provincies verder uit om te beoordelen op welke manier de taken en bevoegdheden van FBE's in het stelsel worden belegd:

- Mogelijkheid voor provincies tot terugnemen taken bij disfunctioneren van de FBE
Er is nu enkel sturing door de provincie via de subsidieverordening. Dit betekent dat er geen mogelijkheid is tot gericht ingrijpen bij disfunctioneren. Deze mogelijkheid kan ook preventief werken in het voorkomen van problemen.
- Een andere samenstelling van de faunabeheereenheid in verschillende geledingen, te weten:
 - a. De belanghebbenden bij faunabeheer (beschermen en schadepreventie) met gelijke rechten in de vertegenwoordiging:
 - i. Zij die faunaschade ondervinden: dit zijn voornamelijk boeren, maar mogelijk ook bijvoorbeeld beheerders van infrastructuur.
 - ii. Zij die soortenbescherming centraal hebben staan: hierbij is er tenminste één vertegenwoordiger van een maatschappelijke organisatie die niet een terreinbeheerder is.
 - b. Vertegenwoordigers van grote terreinen in de betreffende provincie. Zij zijn namelijk belangrijk voor de uitvoering van faunabeheer op hun terreinen: hierbij is tenminste één terreinbeherende organisatie en een vertegenwoordiger van particulier grondbezit.
 - c. Uitvoerders van jacht en faunabeheer, zij zitten in de faunabeheereenheid niet vanuit een belang, maar om de uitvoerbaarheid te toetsen: dit zijn in elk geval de jagers verenigd in wildbeheereenheden en daarnaast anderen die een rol hebben in faunabeheer.
 - d. Tenminste twee onafhankelijke leden, waarvan één de voorzitter.
- Koppeling van het faunabeheerplan aan een uitvoeringsplan. In dit uitvoeringsplan leggen alle betrokkenen vast wat hun bijdrage is aan de uitvoering van het faunabeheerplan. In de praktijk blijkt de uitvoering van een faunabeheerplan vaak problematisch, omdat grondeigenaren geen beheer willen op eigen gronden of wildbeheereenheden de uitvoering op een eigen wijze ter hand nemen. Een uitvoeringsplan zou hier een oplossing kunnen bieden, zodat er minder vrijblijvendheid ontstaat.

Vervallen opties

Naast bovenstaande hoofdlijnen zijn verschillende beleidsopties overwogen. Deze opties maken voorsnog geen onderdeel uit van de voorgestelde hoofdlijnen, aangezien ze niet in overeenstemming zijn met de doelstellingen van de stelselwijziging. Hier presenteren we de belangrijkste afwegingen en aandachtspunten voor verdere verkenning.

Bouwsteen A: jachtrecht loskoppelen van schadepreventie

In het huidige stelsel zijn de jacht, schadepreventie en faunabeheer deels verweven. Jagers spelen een belangrijke rol via wilbbeheereenheden en faunabeheereenheden. Deze verwevenheid brengt echter knelpunten met zich mee:

- De vraag aan vrijwillige jagers om faunabeheer uit te voeren waarin wordt betaald voor het jarenlang jachtrecht, kan leiden tot een onvoldoende zakelijke verhouding tussen grondeigenaar en jager.
- Kennis en het uitvoeren van preventieve maatregelen kan vanuit het perspectief van de jager van minder belang worden geacht.
- De benuttingsjacht is al geregeld via de landelijke wildlijst. De rol van jagers in FBE's roept daarom vragen op.

Het loskoppelen van de benuttingsjacht zou dit kunnen oplossen, maar dit zou nieuwe uitdagingen met zich meebrengen:

- De complexiteit en afstemming in de uitvoering neemt toe. Er is minder zekerheid over de rol van jagers in lokale coördinatie van het faunabeheer, populatiebeheer en benutting, bij verschillende soorten. De coördinerende rol van de wilbbeheereenheden ontbreekt namelijk. Dit kan leiden tot ongewenste effecten in het beschermen van soorten.
- De vrijwillige inzet van jagers wordt beperkt, wat leidt tot hogere maatschappelijke kosten door de noodzaak van betaalde krachten.
- Schadebestrijding door derden kan leiden tot conflicten met het recht van jachthouders.

Aandachtspunten:

1. Hoe zorgen we ervoor dat de verhouding tussen opdrachtgever voor faunabeheer en uitvoerder van faunabeheer zakelijker wordt?
2. Hoe kunnen we het belang van preventieve maatregelen borgen in beleid en praktijk?
3. Hoe richten we de faunabeheereenheid zodanig in dat effectief (bij)sturing kan worden gegeven aan de uitvoering van het jacht en faunabeheer?

Bouwsteen B: effectgericht jacht en faunabeheer

In de faunabeheerplannen komt effectgericht werken centraal te staan op basis van gerichte maatschappelijke doelstellingen. Evaluatie en periodieke bijsturen zijn gericht op het behalen van vooraf beoogde effecten. Daarnaast blijft beheer ten bate van (incidentele) schadebeperking mogelijk op een vergelijkbare manier als in het huidige stelsel. Er zijn wel enkele overwegingen waarom deze bouwsteen niet wordt meegenomen in de verdere uitwerking rond de stelselwijziging:

- Effectgericht faunabeheer is al geregeld in de wet en deze bouwsteen beoogt harmonisatie tussen provincies.
- Het risico op juridisering en regeldruk ontstaat als dit juridisch wordt verankerd.

Aandachtspunten:

1. In de landelijke beleidsplannen zal voor zover mogelijk op deze wijze gewerkt worden. Welke stappen zijn nodig om verdere harmonisatie tussen provincies te bevorderen, waarbij adaptief kan worden bijgestuurd op basis van actuele inzichten en hoe kan dit een plek krijgen in het stelsel?
2. Hoe kunnen data en monitoring bijdragen aan effectgericht werken?

Deze aandachtspunten nemen we mee in het implementatieplan.

Beleids optie 6: Natuurschade nadrukkelijker onderdeel maken van de beleidscyclus

Natuurschade door fauna en door jacht kan worden meegenomen worden in de beleidscyclus (inclusief monitoring). Deze maatregel maakt het mogelijk meer integraal naar de effecten van jacht en faunabeheer te kijken. Voor deze optie is geen wetswijziging nodig. Tegelijkertijd vraagt deze optie om langjarig en complex ecologisch onderzoek.

Aandachtspunt:

In relatie tot effectgericht faunabeheer en data en monitoring wordt deze optie verder beschouwd op haalbaarheid en wenselijkheid in het implementatieplan.

Beleids optie 7: mogelijkheid tot verplichting faunabeheer

Binnen een vastgesteld beleidskader kunnen grondeigenaren van terreinen verplicht worden om beheermaatregelen uit te voeren conform dit kader. Provincies hebben nu al de mogelijkheid om dit via een aanwijzingsbesluit te doen, deze bouwsteen beoogt daarom meer harmonisatie. Dit zou kunnen leiden tot een meer gebiedsdekkende uitvoering van faunabeheer en waarschijnlijk hogere effectiviteit en tot minder schadevergoedingen.

- Deze maatregel kan echter een inbreuk betekenen op het eigendomsrecht van grondeigenaren.
- Er ontstaat potentieel meer schade aan de natuur door de negatieve effecten van faunabeheer.

Aandachtspunten:

Op dit gebied willen we kijken naar verbeteringen in de samenwerking en het stimuleren van faunabeheer bij grondeigenaren. Deze verkenning voeren we verder in de context van het implementatieplan. Bovendien kijken we of er een mogelijkheid is om het faunabeheerplannen te koppelen aan een uitvoeringsplan, waarin verantwoordelijkheden per grondeigenaar worden belegd.

Bijlage I bouwstenen en opties

Samen met stakeholders zijn verschillende bouwstenen en beleidsopties uitgewerkt en gewaardeerd. In deze bijlage worden de opties weergegeven en individueel beoordeeld. Deze informatie is gebruikt om tot een beleidsadvies te komen voor de stelselherziening. Het uiteindelijke beleidsadvies bestaat uit een combinatie van bouwstenen en opties.

De bouwstenen en opties moeten voldoen aan de volgende uitgangspunten:

- Beschermen, schadebeperking en benutten blijven de centrale beleidsdoelen: deze beleidsdoelen van jacht en faunabeheer staan niet ter discussie.
- Benutten kan alleen als het duurzaam voortbestaan van een beschermde soort gewaarborgd is: Het behoud van biodiversiteit en ecologische integriteit staat hierbij voorop.
- Geen afwenteling van schade: Wanneer de bescherming van soorten beperkingen oplegt aan het beheer, en daardoor schade ontstaat die niet of niet geheel redelijkerwijs ten laste van de grondeigenaar kan worden gebracht, heeft de overheid een rol in het vergoeden van deze schade.
- Schadebeperking kent verscheidene gradaties en vormen: Schadebeperking is afhankelijk van de beschermingsstatus van een soort, de stand van de populatie, de effectiviteit van de maatregelen en de aard en omvang van de schade.

De criteria voor waardering:

- Probleemoplossend vermogen (gebaseerd op de probleemanalyse, kwalitatief beoordeeld)
- Bijdrage aan drie maatschappelijke doelen van faunabeheer: beschermen, schadebeperking en benutten (kwalitatief en waar mogelijk kwantitatief beoordeeld)
- Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid, waaronder regeldruk (kwalitatief beoordeeld)
- De mogelijkheden die het stelsel biedt voor een gebiedsgerichte aanpak of verdere samenwerking tussen provincies onderling en met maatschappelijke partijen (kwalitatief)
- In- en uitvoeringskosten (kwalitatief)

Deze criteria worden gescoord op een drie-puntsschaal:

+ = verbeterd

0 = niet veranderd

- = verslechterd

In het vervolg gaan we in op alle besproken bouwstenen in opties.

Bouwsteen A: benuttingsjacht losgekoppeld van faunabeheer

Beschrijving

In deze bouwsteen wordt de koppeling tussen het jachtrecht en de uitvoering van schadebeperking losgekoppeld. Jacht en beheer worden gescheiden.

Schadebeperking door afschot kan worden uitgevoerd door iedereen die met succes een jachtexamen heeft afgelegd en in opdracht van de grondeigenaar werkt. Dit betekent dat de coördinerende rol van de wildbeheereenheid alleen nog van toepassing is op de jacht voor benutting. Ook in de FBE hebben jagers geen zitting meer.

Mogelijke consequenties

- Schadebeperking en populatiebeheer komen los te staan van jacht, waardoor het jachtrecht geen rol speelt bij afwegingen over schadebeperking en populatiebeheer.
- Binnen faunabeheer hoeft alleen nog een balans gevonden te worden tussen schadebeperking en soortenbescherming.

Effecten

Probleemoplossend vermogen (O)

- De scheiding leidt tot een duidelijkere structuur voor jacht enerzijds en schadebeperking anderzijds. Bij afwegingen over schadebeperking spelen jachtbelangen geen rol. Tegelijkertijd is de samenhang in de uitvoering verdwenen door het verdwijnen van de coördinerende rol van de wildbeheereenheid, en kan dit de complexiteit verhogen. Dit betekent dat het jachtrecht op een bepaalde soort kan interveniëren met het faunabeheer op dezelfde soort door een ander persoon.

Maatschappelijke effecten op beleidsdoelen

- *Beschermen (0)*: voor beheer en schadebeperking verandert niks aan de onderbouwingsvereisten. Op gebiedsniveau en uitvoeringsniveau kan het lastiger zijn om populaties te beschermen, aangezien er geen coördinerende rol van de wildbeheereenheid is.
- *Schadebeperking (+)*: Een helderder rolverdeling tussen opdrachtnemer en -gever maakt het eenvoudiger om betaalde jagers te vragen, indien afschot aan de orde is. Dit kan leiden tot een effectievere invulling van schadebeperking met grotere inzet van preventieve middelen.
- *Benutten (0)*: de situatie voor benutten wijzigt niet, aangezien dit nog steeds afhankelijk is van de landelijke wildlijst. Wel zal wellicht afschot minder een rol spelen bij schadebeperking.

Mogelijkheden tot een gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (-)

Er ontbreekt een coördinatie mogelijkheid op gebiedsniveau.

Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (-)

De handhaafbaarheid op uitvoeringsniveau kan complexer worden, aangezien een coördinerende rol van de wildbeheereenheid ontbreekt.

Kosten (+)

Waarschijnlijk is er een afname van tegemoetkoming voor schade door een heldere opdrachtnemer/opdrachtgever relatie.

Bouwsteen B: effectgericht jacht en faunabeheer

Beschrijving
In de faunabeheerplannen komt effectgericht werken centraal te staan op basis van gerichte maatschappelijke doelstellingen. Na het vaststellen van de beoogde effecten voor deze doelstellingen wordt uitwerking gegeven aan de verschillende middelen om deze doelen te bereiken. Periodiek vindt evaluatie en bijsturing op deze beoogde effecten plaats. Een dergelijk beheerplan kan ook, onder voorwaarden, een toestemmingsbesluit zijn voor beheer en jacht. Dit betekent dat er geen andere omgevingsvergunning meer nodig is voor de uitvoering van het beheerplan. In sommige gevallen zijn beheerplannen nu al op deze wijze opgesteld, maar deze bouwsteen beoogt een zekere mate van harmonisatie. Door effectgericht faunabeheer wordt de escalatieladder (afschot: nee, tenzij) verder geoperationaliseerd. Voor deze wijziging is wellicht geen wetswijziging nodig, maar wel aanpassingen in regelgeving.
Mogelijke consequenties
• Effectgericht werken zal waarschijnlijk leiden tot een aanpak die meer doelmatig en planmatig is, en waarbij vooral ook wordt gekeken naar de effecten van beheer. Het zal op den duur leiden tot schadebeperking en meer inzicht in de effectiviteit van verschillende maatregelen. • Dit vraagt een betere onderbouwing door data en monitoring bij het opstellen van een faunabeheerplan. Deze onderbouwing is echter nu al vaak nodig voor vergunningverlening. • Er kan meer geleerd worden over de effectiviteit van faunabeheer.
Effecten
Probleemoplossend vermogen (0) Het opstellen van dergelijke plannen vraagt een grotere inspanning en zal zich in de tijd moeten ontwikkelen, aangezien er waarschijnlijk nog onvoldoende data beschikbaar is. Het proces van vergunningverlening wordt vereenvoudigd door de koppeling aan een toestemmingsbesluit. Maatschappelijke effecten op beleidsdoelen (++) Effectgericht faunabeheer stelt de verschillende doelen maatschappelijke doelen centraal en biedt dus de mogelijkheid gericht te sturen op de verschillende beleidsdoelen. Er vindt namelijk een betere onderbouwing en betere alternatievenafweging plaats. Mogelijkheden tot een gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0) Er is geen directe relatie met een gebiedsgerichte aanpak of samenwerking. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0) De invoering van effectgericht faunabeheer zal een groter beroep doen op data en monitoring. Bovendien leidt de harmonisatie tussen provincies en tot meer noodzaak voor onderlinge afstemming. De handhaafbaarheid is beter mogelijk, aangezien er duidelijk gekeken wordt welke effecten moeten worden bereikt. In de uitvoering kan draagvlak bij wildbeheereenheden een probleem zijn, aangezien zij zich vooral moeten richten op het realiseren van maatschappelijk doelen en minder op bepaalde omvang van het afschot. Kosten (+) De invoeringskosten zullen hoger zijn, aangezien er meer moet worden geïnvesteerd in monitoring en data. De uiteindelijke kosten zullen lager worden door het effectgericht beheer (minder schadevergoedingen) en minder inspanningen voor vergunningverlening.

Bouwsteen C: verdere decentralisatie

Korte omschrijving
In deze bouwsteen vervallen de landelijke vergunningvrije activiteiten en de landelijke wildlijst. Provincies krijgen volledige verantwoordelijkheid voor jacht en faunabeheer. De lijst van soorten waar de jacht op geopend kan worden staat vermeld in de wet, maar het besluit om de jacht op deze soorten te openen, of niet, wordt een provinciale bevoegdheid. Het Rijk bewaakt het duurzaam voortbestaan van soorten op landelijk niveau door een beleidskader aan provincies te bieden. Deze bouwsteen sluit aan bij de algehele decentralisatie van het natuurbeleid.
Mogelijke consequenties
• Er ontstaat een diversiteit aan beleid rond jacht en faunabeheer. Provincies kunnen wel kiezen voor vrijwillige onderlinge harmonisatie. • Landelijk wordt regie gevoerd op de mogelijkheden tot jacht en faunabeheer op basis van het borgen van het duurzaam voortbestaan van een soort. • Als een provincie de jacht opent, zullen ook tegemoetkoming voor schade vervallen.
Effecten
Probleemoplossend vermogen (0) Duidelijkere scheiding van verantwoordelijkheden tussen Rijk en provincies, die aansluit bij de decentralisatie. Tegelijkertijd ontstaan door provinciale verschillen.
Maatschappelijke effecten op doelen (0) • <i>Beschermen</i>: er kunnen grotere regionale verschillen qua bescherming optreden. • <i>Schadebeperking</i>: provinciegrensoverschrijdende soorten kunnen complexer te beheren zijn, aangezien alle provincies verschillend beleid kunnen voeren. • <i>Benutten</i>: Provinciale verschillen in benuttingsopties leiden tot uiteenlopende uitvoeringspraktijken.
Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0) Er zijn geen landelijk vergunningvrije activiteiten of wildlijst meer. De uitvoerbaarheid wordt hierdoor iets versimpeld voor het Rijk. Tegelijkertijd dient er wel een kader vanuit het perspectief van de systeemverantwoordelijkheid van het Rijk te worden opgesteld. Provincies weten duidelijker waar ze aan toe zijn, maar krijgen ook meer afwegingen om te maken. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid zal complexer worden door meer verschillen per provincie.
Mogelijkheden tot een gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (++) Er is geen landelijk beleid meer, dus provincies hebben alle mogelijkheden om een gebiedsgerichte aanpak en samenwerking op te pakken.
Kosten (+) De schadevergoedingen bij provincies kunnen afnemen afhankelijk van het provinciaal beleid. Voor de procedurekosten is dit onduidelijk. De uitvoeringskosten op rijksniveau zullen (licht) afnemen.

Bouwsteen D: gedeelde verantwoordelijkheid voor landelijk en regionaal beleid

Korte omschrijving

In deze bouwsteen wordt een landelijk faunabeheerplan opgesteld voor soorten met een bovenregionale impact, zoals groot wild en bepaalde vogelsoorten. Dit gebeurt in samenwerking met de provincies. De uitvoering hiervan blijft de verantwoordelijkheid van provincies. Deze bouwsteen kan spanning opleveren met de bestaande decentralisatie van natuurbeleid.

Voor deze bouwsteen is wellicht geen aanpassing nodig in wetgeving, maar wel in regelgeving.

Mogelijke consequenties

- Landelijke coördinatie vereenvoudigt het beheer voor soorten met een bovenregionale impact en voorkomt verschillende beleidsvoering per provincie.
- Het sluit minder goed aan op de volledige decentralisatie van natuurbeleid, maar weer beter aan bij de vraag om meer regie en vraag naar gelijke uitvoering ten aanzien van sommige soorten.

Effecten

Probleemoplossend vermogen (0)

Landelijke coördinatie vereenvoudigt het beheer voor soorten met grote impact. De totstandkoming hiervan kan echter complex zijn, aangezien afstemming met alle provincies moet plaatsvinden en er mogelijk meer maatschappelijke en politieke discussie kan ontstaan. Er zullen ook minder procedures zijn op een provinciaal niveau. Tegelijkertijd bestaat het risico dat het landelijk faunabeheerplan onvoldoende doorwerking heeft in de uitvoering, omdat provincies beperkt eigenaarschap ervaren.

Maatschappelijke effecten op doelen

- *Beschermen (+)*: Voor soorten met een landelijk faunabeheerplan biedt dit meer garanties op landelijke bescherming en duurzaam beheer van soorten.
- *Schadebeperking (+)*: Gerichte landelijke aanpak voorkomt regionale verschillen in tegemoetkomingen van de soorten waarop landelijk faunabeheerplan is opgesteld.
- *Benutten (+)*: voor sommige soorten wordt het speelveld voor benutten landelijk bepaald, dit geeft een eenduidiger kader.

Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)

Deze bouwsteen vereist substantiële data voor een landelijk goed onderbouwd faunabeheerplan. De uitvoering ligt bij de provincies, wat de handhaafbaarheid complexer maakt. Tegelijkertijd zorgt een landelijke aanpak voor meer eenduidigheid.

Mogelijkheden tot een gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (-)

Deze mogelijkheden nemen af, aangezien landelijk beleid op gespannen voet kan staan met gebiedsgerichte wensen of samenwerking.

Kosten (+)

De schadevergoedingen en procedurekosten bij provincies zullen afnemen. Daartegenover zullen de uitvoerings- en mogelijk procedurekosten op rijksniveau toenemen. In totaal zullen de kosten waarschijnlijk afnemen.

Beleidsopties

Hieronder worden verschillende beleidsopties besproken. Dit zijn kleinere onderdelen waarop veranderingen zouden kunnen plaatsvinden. Deze beleidsopties zijn te combineren met alle bovengenoemde bouwstenen en met elkaar.

Beleidsoptie 1: Periodieke heroverweging van besluiten rond jacht en faunabeheer

Eens per zes jaar (aansluitend bij de herziening van Natura 2000-beheerplannen) vindt er op provinciaal of rijksniveau een heroverweging plaats van de wildlijst of van soorten die in aanmerking komen voor vergunningvrije activiteiten, op basis van het duurzaam voortbestaan van een soort of de staat van instandhouding. Bij bepaling van de staat van instandhouding wordt ook gekeken naar de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van populaties. Hierbij zou een integratie met actief soortenbeleid kunnen plaatsvinden. Het effect van deze aanpassing is dat er periodiek een herziening mogelijk is en het beleid op basis van ecologische of maatschappelijke ontwikkelingen is aan te passen voor alle soorten. Tussentijdse aanpassingen blijven mogelijk als er onverwachte ontwikkelingen zijn in populaties.

<i>Probleemoplossend vermogen (+)</i>	Door een periodieke heroverweging wordt de juridisch houdbaar van landelijke regels beter.
<i>Maatschappelijke effecten op doelen (+)</i>	Een periodieke heroverweging zorgt dat de beleidsdoelen beter aansluiten bij de gewenste maatschappelijke effecten.
<i>Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)</i>	Geen direct effect.
<i>Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)</i>	Geen direct effect.
<i>Kosten (+)</i>	De beleidskosten nemen toe, maar procedurekosten nemen af.

Beleidsoptie 2: Wijze van bepalen duurzaam voortbestaan van een soort

Voor soorten van de Habitatrictlijn is uitgewerkt hoe de staat van instandhouding moet worden bepaald. Echter, bij niet-EU-beschermde soorten en Vogelrichtlijnsoorten is die uitwerking er niet. Een alternatieve maatstaf kan worden ontwikkeld om het duurzaam voortbestaan te borgen. Mogelijk draagt dit ertoe bij dat beheer van algemene soorten kan meebewegen met autonome veranderingen in het landschap.

De effecten van deze aanpassing zijn nog niet te overzien. Vanuit internationaal recht is het noodzakelijk het duurzaam voortbestaan van een soort te borgen. Bovendien moet een methodiek aansluiten bij de state-of-the-art methoden om dit te bepalen. De vraag is dus uiteindelijk welke methodiek er ontstaat voor niet-VHR-soorten en of dit een werkbare methodiek is. Indien daar inhoudelijk grond voor is, zou dit uiteindelijk kunnen leiden tot meer ruimte voor faunabeheer en benutting bij sommige niet-VHR-soorten. Deze aanpassing heeft ook bredere gevolgen dan alleen op het gebied van jacht en faunabeheer voor vergunningverlening, aangezien deze methode ook gebruikt zou kunnen worden voor omgevingsvergunningen voor bijvoorbeeld bouwprojecten.

<i>Probleemoplossend vermogen (+)</i>	Dit zou kunnen bijdragen aan minder administratieve lasten, als de juridische onderbouwing beter kan worden.
<i>Maatschappelijke effecten op doelen (0)</i>	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie en benutten.

<i>Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (+)</i>	Dit moet blijken uit het onderzoek. Mocht er inderdaad een geschikte en gewenste andere methode zijn dan ontstaan er verschillende
<i>Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)</i>	Geen direct effect.
<i>Kosten (+)</i>	Mogelijkerwijs nemen de procedurekosten af en komen er meer mogelijkheden voor schadepreventie.

Beleids optie 3: Predatiebeheer en agrarisch natuurbeheer

Actief predatiebeheer van sommige soorten kan bijdragen aan het bereiken van de doelen rond agrarisch natuurbeheer in zowel open grasland als open akkerland. De specifieke gebieden voor agrarisch natuurbeheer zijn veelal provinciaal aangewezen. Het Rijk zou actief beheer van verschillende soorten, op voorwaarde dat er passief beheer plaatsvindt, preventieve maatregelen worden genomen en garanties zijn voor het duurzaam voortbestaan van een soort, mogelijk kunnen maken via vergunningvrije activiteiten. Op dit moment gaat het om de volgende predatoren: vos, steenmarter en zwarte kraai. Dit beleid wordt periodiek bijgesteld. Mogelijk is de juridische houdbaarheid beperkt door het mogelijk ontbreken van voldoende informatie op landelijk niveau. Het effect zal zijn dat de bescherming van bepaalde soorten (vooral weide- en akkervogels) verbetert en dat actief beheer in Nederland op uniforme wijze plaatsvindt. Dit betekent dat agrarisch natuurbeheer minder last heeft van procedurele belemmeringen. Bovendien wordt het gesprek tussen terreinbeherende organisaties en boeren versimpeld door een duidelijk nationaal kader.

Daarnaast zijn er mogelijkheden om los van de stelselwijziging verbeteringen door te voeren rond predatiebeheer, deze zijn hier niet aan de orde.

<i>Probleemoplossend vermogen (0)</i>	Geen directe relatie.
<i>Maatschappelijke effecten op doelen (+)</i>	Dit kan een positief effect hebben op het beschermen van ernstig bedreigde soorten.
<i>Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)</i>	Dit vraagt een intensiever inzet van actief en preventief faunabeheer in weide- en akkervogelgebieden. Tegelijkertijd is de invloed op uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid in het geheel niet groot.
<i>Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)</i>	Geen direct effect.
<i>Kosten (+)</i>	Geen direct effect.

Beleids optie 4 Versterken inzet preventieve maatregelen

4a Specifieke preventieve maatregelen worden landelijk een voorwaarde voor schadecompensatie

In de onderbouwing van actief beheer zijn preventieve maatregelen veelal een voorwaarde voor schadecompensatie. Dit kan echter verschillen per provincie en per soort. Door het nemen van preventieve maatregelen landelijk verplicht te stellen ontstaat een gelijk speelveld voor alle agrarische ondernemers. Het effect van deze maatregel is dat er voor alle agrariërs dezelfde voorwaarden ontstaan voor actief beheer. Waarschijnlijk zal er een afname zijn van het noodzakelijk afschot en de schadevergoedingen.

<i>Probleemoplossend vermogen -</i>	Het Rijk treedt hiermee in de rol van provincies. Dit maakt het complexer.
<i>Maatschappelijke effecten op doelen (+)</i>	Dit zou wellicht kunnen bijdragen aan minder schadeloosstellingen en afschot. Tegelijkertijd is het moeilijk om vanuit een landelijk perspectief generieke preventieve maatregelen voor te schrijven.
<i>Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (-)</i>	De uitvoering en handhaving is afhankelijk van provinciaal beleid. De handhaving is ook ingewikkeld, aangezien er niet vanzelfsprekend commitment is bij de betrokkenen.
<i>Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (-)</i>	Het beperkt de mogelijkheden tot gebiedsgericht maatwerk.
<i>Kosten (+)</i>	De kosten voor schadeloosstellingen nemen waarschijnlijk iets af.

4b Subsidieregeling voor preventieve maatregelen

Specifieke preventieve maatregelen komen in aanmerking voor een landelijke subsidieregeling. Deze maatregel leidt waarschijnlijk op termijn tot minder kosten voor schadevergoedingen en procedurekosten.

<i>Probleemoplossend vermogen (0)</i>	Geen directe relatie met het stelsel.
<i>Maatschappelijke effecten op doelen (+)</i>	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie.
<i>Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)</i>	Geen direct effect.
<i>Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)</i>	Geen direct effect.
<i>Kosten (+)</i>	Bij een goede invulling kan dit een effectieve maatregel zijn, aangezien schadeloosstellingen kunnen afnemen en mogelijk ook de procedurekosten.

Beleids optie 5: Uitbreiding wildlijst

Jacht kan plaatsvinden op een aantal soorten waarop internationale verdragen, met name de Vogel- en Habitatrichtlijn, de jacht toestaan en waarvan de populaties niet in hun duurzaam voortbestaan worden bedreigd. Dit geldt ook voor soorten zonder internationale bescherming, waarvan het duurzaam voortbestaan van de soort niet in gevaar is. Of de jacht op deze soorten wordt geopend is een besluit van het bevoegd gezag.

Er komen mogelijk meer soorten waarop de jacht kan worden geopend afhankelijk van de staat van instandhouding. Voor deze soorten is de jachthouder verantwoordelijk voor een redelijke wildstand. Voor schade door soorten die voor benutting in aanmerking komen worden geen tegemoetkomingen voor schade door de overheid verleend.

<i>Probleemoplossend vermogen (+)</i>	De complexiteit kan wat afnemen als de lijst juridisch houdbaar, aangezien er minder voor minder soorten schadeloosstellingen hoeven worden uitgekeerd.
<i>Maatschappelijke effecten op doelen (0)</i>	Dit heeft een positief effect op benutten en mogelijkwerijs op schadepreventie, en een negatief effect op beschermen.
<i>Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (+)</i>	Er zijn minder vergunningen nodig.
<i>Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)</i>	Geen direct effect.
<i>Kosten (+)</i>	waarschijnlijk nemen de procedurekosten af en ook minder schadeloosstelling nodig.

Beleids optie 6: Natuurschade nadrukkelijker onderdeel maken van de beleidscyclus

Naast landbouwschade wordt ook op een structurele wijze natuurschade meegenomen in de beleidscyclus (inclusief monitoring) om een afweging mogelijk te maken, waarbij ook natuurschade kan worden meegenomen. Dit betreft zowel natuurschade ten gevolge van fauna (bijvoorbeeld reeën die jonge aanplant opeten) als natuurschade ten gevolge van de jacht en faunabeheer. Deze maatregel maakt het mogelijk meer integraal naar de effecten van jacht en faunabeheer te kijken.

<i>Probleemoplossend vermogen (-)</i>	Dit gebeurt en kan feitelijk nu al. Alleen niet altijd op alle aspecten. Dit verder verankeren in de wet kan de complexiteit verhogen.
<i>Maatschappelijke effecten op doelen (+)</i>	Dit kan beschermen van natuur een (nog) belangrijker onderdeel maken van de beleidscyclus.
<i>Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (-)</i>	Dit vraagt waarschijnlijk aanvullend onderzoek en monitoring.
<i>Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)</i>	Geen direct effect.
<i>Kosten (-)</i>	Extra kosten onderzoek.

Beleids optie 7: Mogelijkheid tot verplichting beheer

Bij een vastgesteld beleidskader kunnen grondeigenaren van terreinen verplicht worden om beheermaatregelen uit te voeren conform dit beleidskader. In deze optie wordt in bepaalde mate inbreuk gemaakt op het eigendomsrecht.

Deze maatregel leidt ertoe dat beheer meer gebiedsdekkend wordt uitgevoerd, en dus waarschijnlijk effectiever. Tegelijkertijd beperkt het de voorwaarden die grondeigenaren kunnen stellen aan faunabeheer. Waarschijnlijk leidt deze maatregel wel tot minder schadevergoeding. Er ontstaat potentieel wel een grotere schade aan de natuur door de negatieve effecten van faunabeheer.

PM vanaf hier verder

<i>Probleemoplossend vermogen (+)</i>	Dit zou kunnen bijdragen aan minder administratieve lasten, als de onderbouwing beter kan worden.
<i>Maatschappelijke effecten op doelen (+)</i>	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie en benutten.

<i>Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)</i>	Dit moet blijken uit het onderzoek. Mocht er inderdaad een geschikte en gewenste andere methode zijn dan ontstaan er verschillende
<i>Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)</i>	Geen direct effect.
<i>Kosten (+)</i>	Mogelijkerwijs nemen de procedurekosten af en komen er meer mogelijkheden voor schadepreventie.

Beleids optie 8: Onafhankelijke wetenschappelijke en maatschappelijke adviesraden

Beleids optie 8a: Wetenschappelijke adviesraad jacht en faunabeheer

Om versnippering te voorkomen, wordt een breed samengestelde landelijke wetenschappelijke commissie gevormd die zich buigt over het duurzaam voortbestaan van soorten gerelateerd aan de mogelijkheden voor jacht en faunabeheer, de effectiviteit van preventieve maatregelen, de ontwikkeling van schade door fauna en/of de gevolgen van afschot. De adviesraad geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de regering en provincies over jacht en faunabeheer.

Dit leidt tot minder discussie over de effecten van jacht en faunabeheer en een gezamenlijk kennisbasis, waarvan gebruik gemaakt kan worden bij het opstellen van faunabeheerplannen.

<i>Probleemoplossend vermogen (+)</i>	Dit zou kunnen bijdragen aan minder administratieve lasten, als de onderbouwing beter kan worden.
<i>Maatschappelijke effecten op doelen (+)</i>	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie en benutten.
<i>Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)</i>	Dit moet blijken uit het onderzoek. Mocht er inderdaad een geschikte en gewenste andere methode zijn dan ontstaan er verschillende
<i>Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)</i>	Geen direct effect.
<i>Kosten (+)</i>	Mogelijkerwijs nemen de procedurekosten af en komen er meer mogelijkheden voor schadepreventie.

Beleids optie 8b: maatschappelijk adviesraad jacht en faunabeheer

Daarnaast kan er een maatschappelijke adviesraad komen, die adviseert over de maatschappelijke acceptatie van beleidsvoorstellen met betrekking tot jacht en faunabeheer. In deze maatschappelijke adviesraad zijn de maatschappelijke belangen geborgd. Deze raad adviseert het bevoegd gezag onder andere over het wel of niet openen van de jacht op wildlijstsoorten, waarvan de wetenschappelijke raad heeft bepaald dat de populatie de jacht kan verdragen. Wanneer de bewindspersoon besluit over het openen van de jacht, zijn ook de provincies in deze maatschappelijke raad vertegenwoordigd, voor de koppeling met tegemoetkomingen.

Vraagtekens, consistentie mandaat en vraag, alle, en gevraagd over alleen landelijk beleid

<i>Probleemoplossend vermogen (+)</i>	Dit zou kunnen bijdragen aan minder administratieve lasten, als de onderbouwing beter kan worden.
---------------------------------------	---

<i>Maatschappelijke effecten op doelen (+)</i>	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie en benutten.
<i>Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)</i>	Dit moet blijken uit het onderzoek. Mocht er inderdaad een geschikte en gewenste andere methode zijn dan ontstaan er verschillende
<i>Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)</i>	Geen direct effect.
<i>Kosten (+)</i>	Mogelijkerwijs nemen de procedurekosten af en komen er meer mogelijkheden voor schadepreventie.

Beleids optie 9: Aanvullende eisen jacht

Op basis van vergelijking met andere Europese landen en de situatie in Nederland wordt gekeken of de eisen voor jachtakte en jachthouder aanpassing behoeven. Hierbij zou het bijvoorbeeld kunnen gaan over kennis van preventieve maatregelen, specifieke vaardigheden bij het afschot van bepaalde soorten en/of een periodieke toets voor verlenging van de jachtakte.

<i>Probleemoplossend vermogen (+)</i>	Dit zou kunnen bijdragen aan minder administratieve lasten, als de onderbouwing beter kan worden.
<i>Maatschappelijke effecten op doelen (+)</i>	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie en benutten.
<i>Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)</i>	Dit moet blijken uit het onderzoek. Mocht er inderdaad een geschikte en gewenste andere methode zijn dan ontstaan er verschillende
<i>Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)</i>	Geen direct effect.
<i>Kosten (+)</i>	Mogelijkerwijs nemen de procedurekosten af en komen er meer mogelijkheden voor schadepreventie.

Beleids optie 10: Intrekken van de landelijke vergunningvrije gevallen

Zes soorten zijn op dit moment landelijk aangewezen als vergunningvrije gevallen: houtduif, zwarte kraai, kauw, Canadese gans, konijn en vos. De Raad van State heeft in april 2023 bepaald dat deze aanwijzing niet voldoende is onderbouwd en voor nieuwe faunabeheerplannen niet kan worden gebruikt. Voor houtduif, konijn en kauw is daarnaast de staat van instandhouding als ongunstig aangemerkt. Met de door de RvS gevraagde dubbele onderbouwing, zowel op landelijk als op provinciaal niveau, biedt de landelijke aanwijzing geen voordelen meer ten opzichte van een provinciale aanwijzing of vergunning.

<i>Probleemoplossend vermogen (+)</i>	Dit zou kunnen bijdragen aan minder administratieve lasten, als de onderbouwing beter kan worden.
<i>Maatschappelijke effecten op doelen (+)</i>	Een andere methode kan negatieve effecten hebben op beschermen en positief op schadepreventie en benutten.
<i>Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid (0)</i>	Dit moet blijken uit het onderzoek. Mocht er inderdaad een geschikte en gewenste andere methode zijn dan ontstaan er verschillende
<i>Mogelijkheden tot gebiedsgerichte aanpak of samenwerking (0)</i>	Geen direct effect.

<i>Kosten (+)</i>	Mogelijkerwijs nemen de procedurekosten af en komen er meer mogelijkheden voor schadepreventie.
-------------------	---

Vervallen bouwstenen en opties

De volgende bouwsteen en beleidsoptie zijn komen te vervallen:

Bouwsteen: Faunabeheer zonder wildlijst

Korte omschrijving
In deze bouwsteen is er geen wildlijst. Beheermaatregelen (inclusief afschot) worden ingezet om schade te beperken/voorkomen en om de biodiversiteit te ondersteunen.
Mogelijke consequenties
• Door het wegnemen van de wildlijst, komt de nadruk te liggen op ecologisch behoud en bescherming van populaties waarbij regulatie/beheersmaatregelen kunnen worden genomen. Dit zorgt voor duidelijkheid en daardoor mogelijk afname van spanning. • Jagers hebben nog steeds een verantwoordelijke rol in beheer en schadebeperking. • Het weghalen van de wildlijst heeft draagvlak in de samenleving. • Mogelijk stoppen sommige jagers met beheer als zij niet kunnen jagen vanuit eigen belang op soorten die op een wildlijst staan. • Mogelijk zijn er financiële gevolgen voor bedrijven en individuen afhankelijk van commerciële en recreatieve jacht.
Waarom vervallen?
• De juridische haalbaarheid van deze bouwsteen wordt ernstig betwijfeldⁱ. Het is mogelijk om inbreuk te maken op het eigendomsrecht als er een hoger maatschappelijk belang is. Bij een dergelijke inbreuk op eigendomsrecht moet er wel sprake zijn van proportionaliteit. Het structureel afschaffen van het jachtrecht tegenover het belang van de biodiversiteit is hoogstwaarschijnlijk niet proportioneel, aangezien er ook andere mogelijkheden zijn om de biodiversiteit te borgen, bijvoorbeeld door periodieke evaluatie van de staat van instandhouding in relatie tot het wel of niet openen van de jacht. • Ook voldoet deze bouwsteen niet aan het uitgangspunt dat jacht voor benutting mogelijk moet blijven.

Beleids optie: een maximum stellen aan een soort

De populatie van een bepaalde soort maximeren, indien dit aantal wordt overschreden kan er beheerd worden.

Waarom vervallen?

Populatiebeheer kan plaatsvinden op basis van negatieve maatschappelijke en ecologische effecten (onder andere exotenbeheer). Dit is al mogelijk binnen het huidige stelsel via onder andere faunabeheerplannen. Het beheer van dieren enkel en alleen, omdat een maximum wordt overschreden is in strijd met de intrinsieke waarde van dieren en staat op opgespannen voet met nationale en internationale wetgeving.

ⁱ Dierenbescherming betwist deze aanname. Er zal een overleg komen tussen de juristen om te kijken of deze analyse correct is. Ondanks dit verschil van inzicht zal deze bouwsteen op dit moment niet worden meegenomen, omdat de bouwsteen niet voldoet aan de uitgangspunten uit het plan van aanpak dat is goedgekeurd door de staatsecretaris.